

Δημήτρης Ησαΐας
Αρχιτέκτων

Τάσος Παπαϊωάννου
Αρχιτέκτων

Συνέντευξη στον
Μανώλη Ηλιάκη
MA Architecture & Spatial Culture

56 Η αρχιτεκτονική δε δημιουργείται εν κενώ

Οι αρχιτέκτονες Δημήτρης Ησαΐας και Τάσος Παπαϊωάννου συνεργάζονται από το 1979. Στην αρχιτεκτονική τους πρακτική δίνουν την ίδια βαρύτητα από το πρώτο σκίτσο μέχρι τις κατασκευαστικές λεπτομέρειες κατά την υλοποίηση των σχεδίων. Στις μακέτες εργασίας τους αποτυπώνεται όλος ο πειρατισμός σχετικά με τα υλικά, τις υφές, τη σύνθεση των όγκων και τις χαράξεις. Ενδιαφέρον έχει

ένα άλλο είδος μακετών παρουσίας που φτιάχνουν με τα ίδια τους τα χέρια: πρόκειται για χρωματιστές τρισδιάστατες ύψεις και τομές χώρων στις οποίες δημιουργείται ένα είδος προοπτικής εντύπωσης. Αυτή η δουλειά τους θα μπορούσε κανείς να πει ότι θυμίζει τα wunderkammers (δωμάτια των θαυμάτων)¹ του 17ου αιώνα και τις πρώτες προοπτικές αναπαραστάσεις της Αναγέννησης.

Φαίνεται ότι το κλίμα της εποχής μας δεν ευνοεί ιδιαίτερα την αρχιτεκτονική σκέψη και πράξη. Τη mania καταστροφής νεοκλασικών ή νεοκλασικού τύπου κτιρίων, αθηναϊκών κατοικιών κ.λπ. ακολούθησε η σημερινή mania καταστροφής της πρόσφατης αρχιτεκτονικής ιστορίας μας (αυτή του ελληνικού μοντερνισμού). Κανένας αρχιτεκτονικός χαρακτήρας δεν αντικατέστησε αυτή την καταστροφή, στο μεγαλύτερο μέρος της. Γιατί πιστεύετε ότι συμβαίνει αυτό;

Η κρίση δεν αφορά μόνο στην αρχιτεκτονική αλλά είναι γενικότερη. Η αρχιτεκτονική εκφράζει την εποχή της αλλά και τις αντιθέσεις που υπάρχουν σ' αυτήν. Εξέφρασε στο χώρο τα τελευταία χρόνια το είδος της ανάπτυξης και των επιλογών μιας ανεξέλεγκτης χρηματοοικονομικής ανάπτυξης. Το κτίριο σταματά να αποτελεί το κέλυφος της ζωής και μετατρέπεται σε "ατμομηχανή" οικονομικίστικης αντίληψης ανάπτυξης και προβολής.

Η καταστροφή της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, είτε του 19ου αιώνα είτε του ελληνικού μοντερνισμού, μπορεί να ιδωθεί και κάτω από αυτό το πνεύμα. Το νεοκλασικό κτίριο την δεκαετία του '50 δεν ήταν φορέας κάποιων αρχιτεκτονικών αξιών, αλλά το εμπόδιο στο είδος ανάπτυξης -την αντιπαρο-

χή- που τότε κυριαρχούσε. Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει και με χαρακτηριστικά κτίρια του ελληνικού μοντερνισμού. Τα "Ξενία" του Άρη Κωνσταντινίδη, για παράδειγμα, δεν αποτελούν απόπειρες να απαντηθούν αρχιτεκτονικά προβλήματα, αλλά "φιλέτα" όπως συνήθισαν να λένε, τα οποία επιβάλλεται να τα εκμεταλλευτούμε οικονομικά. Το πρόβλημα, επομένως, δεν είναι η επινόηση "ενός αρχιτεκτονικού χαρακτήρα" που θα αντικαταστήσει αυτή την καταστροφή. Αν αναρωτηθούμε ποια θα ήταν αυτή η αρχιτεκτονική, θα έπρεπε να αναρωτηθούμε ποια θέλουμε να 'ναι η κοινωνία που προσδοκούμε.

Έχετε βρει μηχανισμούς, οι οποίοι να εξασφαλίζουν την αμοιβαία κατανόηση μεταξύ του αρχιτέκτονα και του εργοδότη (ιδιώτη ή πολιτείας); Πώς προστατεύετε το έργο σας;

Το αρχιτεκτονικό έργο δεν προστατεύεται στη χώρα μας. Αυτό δεν αφορά μόνο στην καταδάφιση σημαντικών κτιρίων- αυτό είναι ένα είδος θανάτου που μερικές φορές φαντάζει προτιμότερος από την αλλοίωση και την καταστροφή. Βλέποντας τον ακρωτηριασμένο εργοστάσιο του ΦΙΞ, του Τάκη Ζενέτου, σκεπτόμαστε ότι μήπως θα ήταν προτιμότερο να είχε καταδαφιστεί ολόκληρο για να θυμόμαστε το κτίριο όπως ήταν, τις αρετές και τις ποιότητες

που κάποιοι -λίγοι όπως φαίνεται- έβλεπαν σ' αυτό. Αν σημαντικά κτίρια έχουν αυτή την τύχη, αναλογιστείτε τι συμβαίνει με άλλα λιγότερα ίσως σημαντικά κτίρια. Σ' αυτό το περιβάλλον οι αρχιτέκτονες δεν μπορούν παρά με προσπάθειες -που έχουν ένα Δονκιωτικό χαρακτήρα- να αγωνίζονται με την δύναμη των επιχειρημάτων τους, με την πειστικότητα των λύσεών τους, να πείσουν εργοδότες και δημόσιους φορείς. Το θεσμικό πλαίσιο δε βοηθά κι έτσι εν τέλει το αποτέλεσμα εξαρτάται από το αν συμπέσουν οι δρόμοι του αρχιτέκτονα με έναν εργοδότη που να δέχεται το διάλογο. Αυτό είναι θέμα τύχης.

Ποιες τάσεις της σύγχρονης αρχιτεκτονικής έκφρασης σας φαίνονται περισσότερο ενδιαφέρουσες;

Η διατύπωση "σύγχρονες τάσεις" εμπεριέχει και την έννοια της μόδας. Οι αρχιτεκτονικές αναζητήσεις που στοχεύουν στον εντυπωσιασμό δεν παρουσιάζουν ενδιαφέρον τουλάχιστον αρχιτεκτονικό. Ίσως θα πρέπει να αναλυθούν ως σύνθετα κοινωνικό / οικονομικά φαινόμενα στα οποία η αρχιτεκτονική καλείται να ικανοποιήσει πρόσκαιρες ανάγκες προβολής. Αντίθετα, υπάρχουν αρκετοί αρχιτέκτονες σε διαφορετικές χώρες που κάνουν πολύ καλή αρχιτεκτονική, πολλές φορές

μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας.

Ποιο παράδειγμα σας έρχεται στο μυαλό;

Σε κάθε χώρα, από την Ασία μέχρι τη Λατινική Αμερική, υπάρχουν πολλοί καλοί αρχιτέκτονες που δεν ανήκουν στο star system και στους μηχανισμούς που τους προωθούν. Αρχιτέκτονες που πειραματίζονται πραγματικά πάνω στα καθημερινά προβλήματα, πολύ συχνά κάτω από αντίξοες συνθήκες, προσπαθώντας να προτείνουν λύσεις στα σύγχρονα εκρηκτικά κοινωνικά προβλήματα των χωρών τους. Αυτό δεν είναι άγνωστο, απλώς στις μέρες μας τα ΜΜΕ δημιουργούν τα παγκόσμια πρότυπα ζωής, άρα και της αρχιτεκτονικής, τρέφοντας συχνά τους προβολείς τους σε κτίρια αμφιλεγόμενα, που με "αθώο" τρόπο (στην ουσία του όμως εξαιρετικά βίαιο)

τείνουν να καθιερώσουν και να επιβάλλουν. Η καλή αρχιτεκτονική, όμως, δε χρειάζεται ευτυχώς διαφήμιση. Υπάρχει απλά μέσα στο χώρο και το χρόνο και μιλά από μόνη της!

Η "οικολογική δόμηση" και η χρησιμοποίηση βιοκλιματικών αρχών σχεδιασμού έχει αρχίσει να γίνεται ένα συνηθισμένο φαινόμενο. Ο αρχιτεκτονικός σχεδιασμός, ούτως ή άλλως δεν θα πρέπει να είναι φιλικός στο περιβάλλον; Μήπως κάποιες περιπτώσεις έργων στις οποίες τονίζεται το κομμάτι του βιοκλιματικού σχεδιασμού είναι απλά μια μόδα της εποχής;

Η αρχιτεκτονική πάντοτε είχε ενσωματωμένες και βιοκλιματικές αρχές. Οι προσπάθειες που έκαναν οι άνθρωποι στο παρελθόν να δημιουργήσουν προστατευμένους χώρους

ενταγμένους στο κλίμα κάθε τόπου, έχουν πολλά να μας διδάξουν. Τα παραδείγματα του αιθρίου, των στοών, των διαμπερών ανοιγμάτων στη λαϊκή αρχιτεκτονική είναι χαρακτηριστικά. Η εμπειρική αυτή προσέγγιση έχει στις μέρες μας ενισχυθεί τόσο με την συστηματική επιστημονική ανάλυση, αλλά και με τις τελευταίες τεχνολογικές εξελίξεις, Αναμφισβήτητα, αυτά είναι μια θετική εξέλιξη που βοηθά στην κατεύθυνση εξοικονόμησης ενέργειας και δημιουργίας κτιρίων φιλικών προς το περιβάλλον. Το κρίσιμο σημείο όμως είναι να συνειδητοποιήσουμε την έκταση του προβλήματος που αντιμετωπίζει ο πλανήτης μας και να μη χρησιμοποιούμε την τεχνολογία ως άλλοθι για την ακόμη μεγαλύτερη καταστροφή του.

Στη σύνθεση των κτιρίων σας, ποιες αρχές ενεργειακού σχεδιασμού αποτελούν συνήθως οργανικό μέρος τους;

Έχουμε προσπαθήσει στη δουλειά μας να ακολουθήσουμε τον ήπιο δρόμο της ενσωμάτωσης παθητικών συστημάτων. Η πρόβλεψη διατάξεων ηλιοπροστασίας, ο προσανατολισμός, ο διαμπερής αερισμός, η θερμομόνωση είναι κάποιες από αυτές. Κυρίως όμως προσπαθούμε από τις πρωταρχικές φάσεις της μελέτης και συγκρότησης της κεντρικής ιδέας του κτιρίου, η συνθετική δομή του να προκύπτει και από τα δεδομένα του τόπου, τις ιδιαίτερες κλιματολογικές συνθήκες, να πορεύεται, δηλαδή, ομόρροπα και όχι αντίρροπα, με το φυσικό ή το τεχνητό περιβάλλον.

Μπορείτε να αναφέρετε κάποιο χαρακτηριστικό παράδειγμα από τη δουλειά σας;

Θα μπορούσαμε να αναφέρουμε το κτίριο γραφείων που βρίσκεται σε μια κεντρική και πυκνοδομημένη περιοχή της Αθήνας. Η συγκρότηση της κτιριακής μάζας σε έναν κεντρικό πυρήνα που βρίσκεται σε απόσταση από τις διπλανές μεσοτοιχίες από τον οποίο αναρτώνται μικρότεροι όγκοι, επιτρέπει στους εσωτερικούς χώρους εργασίας να έχουν άπλετο φωτισμό και αερισμό λόγω του μικρού τους βάθους, ενώ οι εξωτερικές ξύλινες περιόδες, σε συνδυασμό με τις οριζόντιες μεταλλικές σχάρες, προστατεύουν το κτίριο από την ηλιακή ακτινοβολία, ενώ παράλληλα δημιουργούν μια δεύτερη ελαφριά ύψη, ένα "φίλτρο", που παρέχει ιδιωτικότητα από τις απέναντι πολυκατοικίες. Το δομικό κενό που δημιουργείται μεταξύ του κτιρίου και του δημόσιου χώρου της πόλης, λειτουργεί ως χώρος αναπνοής για το κτίριο σε σχέση με τα σκόρα των γειτονικών ψηλών κτιρίων, ενώ ο ελεύθερος χώρος που δημιουργείται στη στάθμη του ισογείου ενοποιείται με τους γύρω δρόμους και αποδίδεται στην πόλη.

Εικ. 1 Κτίριο γραφείων στην Αθήνα
Εικ. 2 Μουσείο Περιβάλλοντος Στυμφαλίας
Εικ. 3 Δικαστικό Μέγαρο Αιγαίου

Ποιος είναι ο ρόλος του Αρχιτέκτονα σ' έναν κόσμο που "αυτοκαταστρέφεται";

Ο αρχιτέκτονας συμμετέχει στον κόσμο αυτό και έχει ευθύνες που του αναλογούν μικρότερες ή μεγαλύτερες, ανάλογα με τον βαθμό της εμπλοκής του. Το πρόβλημα όμως δεν πιστεύουμε ότι είναι αρχιτεκτονικό. Όλοι μοιρα-

ζόμαστε τις ευθύνες, όχι αναγκαστικά επειδή συμβάλλουμε σε αυτή την καταστροφή, αλλά κυρίως γιατί την ανεχόμαστε. Το πρόβλημα έχει μια ηθική διάσταση και είναι βαθύτατα πολιτικό.

Στα έργα σας χρησιμοποιείτε συχνά τυπολογίες που έλκουν την καταγωγή τους από ένα ιστορικό παρελθόν. Η επαναδιαπραμάτευση της τυπολογίας γίνεται με μια σύγχρονη και προσωπική ματιά. Θα θέλατε να

περιγράψετε τη διαδικασία που γίνεται αυτό κατά τη διάρκεια της σύνθεσης;

Το πραγματικά νέο πηγάζει μέσα από το πολύ παλιό. Τα έργα του παρελθόντος αποτελούν τη σταθερή βάση για να κάνεις το επόμενο βήμα. Η αρχιτεκτονική δε δημιουργείται εν κενώ. Έρχεται να "ακουμπήσει" δίπλα σε κτίρια που προϋπήρχαν, αλλά και να υποδεχτεί άλλα που πρόκειται να κτιστούν στο μέλλον. Κτίρια του παρελθόντος, λοιπόν, όχι απαραίτητα σημαντικά, αλλά πολλές φορές ταπεινά και άγνωστα μπορούν να αποτελέσουν για τον αρχιτέκτονα σημεία αναφοράς. Κτίρια που έχεις επισκεφθεί (τόσο στον τόπο σου όσο κι έξω απ' αυτόν) και σε έχουν για κάποιο λόγο συγκινήσει, θα είναι πάντοτε "παρόντα" κατά τη διαδικασία της αρχιτεκτονικής σύνθεσης, η οποία είναι δυναμική και απρόβλεπτη και κατά κανέναν τρόπο γραμμική και προδιαγεγραμμένη.

Ποια μεθοδολογία ακολουθείτε από τη στιγμή της ιδέας μέχρι την υλοποίηση της πρότασης;

Κάθε τόπος που πρόκειται να υποδεχτεί το μελλοντικό κτίριο παρέχει στον αρχιτέκτονα "πληροφορίες", "νύξεις", αλλά και δεσμεύσεις γι' αυτό που πρόκειται να υπάρξει. Υπαινίσσεται μ' άλλα λόγια κάποιες αρχές, κάποιους δρόμους. Η μελέτη του τόπου και των χαρακτηριστικών του, αλλά και η εύστοχη επίλυση της λειτουργίας του κτιρίου που κάθε φορά αναφέρεται στις ανάγκες των ανθρώπων που θα το κατοικήσουν, αποτελούν τις σταθερές αφηρητές για το σχεδιασμό κάθε νέου κτιρίου. Είναι δηλαδή μια καινούρια κάθε φορά έρευνα που σε βοηθά να κατανοήσεις και να προσεγγίσεις την ιδέα του κτιρίου και την εσωτερική του νομοτέλεια. Η ιδέα στα πρώτα σκίτσα μοιάζει με ιδεόγραμμα, μ' ένα αφηρημένο σχήμα (μία γραμμή, ένα Γ, ένα Π, ένα σημείο...) που προσπαθεί

Εικ. 4 Αρσάκειο Πατρών

Εικ. 5 Αρσάκειο Τιράνων, Ελληνογαλλικό κολέγιο

να περιγράψει αφαιρετικά πολλά πράγματα μαζί. Χώρους ανοικτούς και κλειστούς, πυκνώσεις και αραιώσεις, κινήσεις, σχέση με το περιβάλλον και κυρίως αισθήσεις. Πάνω σε αυτό το ιδεόγραμμα που μοιάζει με τα χνάρια του σκαριού ενός καϊκιού, χτίζεται σιγά-σιγά η μορφή του κτιρίου. Με άλλα λόγια, είναι η ραχοκοκαλιά του και κατά έναν περίεργο (πολλές φορές απροσδιόριστο) τρόπο, παρέχει σαν το DNA των ζωντανών οργανισμών πληροφορίες γι' αυτό που πρόκειται να δημιουργηθεί στο μέλλον.

Η εξέλιξη της μελέτης δεν είναι με κανένα τρόπο στατική, αλλά αντιθέτως δυναμική και αρκετές φορές απρόβλεπτη. Πλησιάζεις τη μια στιγμή και την άλλη απομακρύνεσαι. Έχει

πισωγυρίσματα. Κάθε στάδιο της μελέτης μέχρι τα σχέδια λεπτομερειών, υπακούουν στην εσωτερική νομοτέλεια της σύνθεσης, αποτελούν τμήματα μιας ενιαίας και αδιαίρετης ενότητας που δε μπορείς (και δεν πρέπει) να τα ξεχωρίσεις.

Είναι προφανές ότι η επίβλεψη του έργου που έχει μελετήσει ο αρχιτέκτων πρέπει να γίνεται από τον ίδιο, κάτι που δυστυχώς στη χώρα μας δεν είναι καθόλου αυτονόητο.

Ποια είναι η εμπειρία σας από την κατασκευή του πρώτου τμήματος του νέου συγκροτήματος του Αρσάκειου στην Πάτρα; Το όραμα που είχατε για τον τρόπο που θα βιώνεται το σχολείο από τους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές, πόσο συνδέεται με την καθημερινή ζωή των εκπαιδευτηρίων; Σήμερα, στο κτίριο στεγάζονται όλες οι βαθ-

μίδες της προσχολικής και μέσης εκπαίδευσης, από το Νηπιαγωγείο μέχρι και το Λύκειο. Επομένως, το κτίριο χρησιμοποιείται με πολύ διαφορετικό τρόπο, αφού σχεδιάστηκε για τη στέγαση μόνο του Δημοτικού Σχολείου. Παρ' όλα αυτά, είναι ό,τι καλύτερο να βλέπεις ένα χώρο που έχει σχεδιάσει πλημμυρισμένο από παιδιά όλων των ηλικιών που μαζί με τους δασκάλους τους βιώνουν και την πιο απόμερη γωνιά του!

Τι γνώμη έχετε για εναλλακτικούς τρόπους εκπαίδευσης, οι οποίοι "άνθισαν" κυρίως τη δεκαετία του '60, όπως το Summerhill, και οι ιδέες του Ιβάν Ίλλιτς για μια κοινωνία χωρίς σχολεία;

Προβληματισμοί και ιδέες σαν κι αυτές γονιμοποιούν την αρχιτεκτονική σκέψη, αφήνουν τα ίχνη τους σε αυτήν και έχουν τη σημασία

6

7

Εικ. 6 Κατοικία στην Κερατέα
Εικ. 7 Δύο δυόροφες κατοικίες στην Πεντέλη

αναρωτιέσαι μήπως θα έπρεπε να είχαν μείνει για πάντα στα συρτάρια της σχεδιοθήκης σου. Είναι ολέθριο το γεγονός ότι στη χώρα μας ο αρχιτέκτονας μελετητής σπάνια επιβλέπει την κατασκευή του κτιρίου που έχει σχεδιάσει, με αποτέλεσμα τα κτίρια να αλλοιώνονται σε μεγάλο βαθμό από τον κατασκευαστή - εργολάβο.

Πώς συνεργάζεστε; Πώς προκύπτει η τελική ιδέα της σύνθεσης ή του προγράμματος στα πλαίσια μιας συνεργασίας;

Η συνεργασία, ιδίως σε μια δουλειά όπως αυτή της αρχιτεκτονικής, δεν είναι εύκολη και καθόλου δεδομένη.

Συνεργαζόμαστε από τα χρόνια των σπουδών μας και με τα χρόνια έχουμε βρει πια κοινούς κώδικες, έχουμε συνδιαμορφώσει κοινές αντιλήψεις τόσο για την αρχιτεκτονική όσο και για τη στάση μας γενικότερα απέναντι σε κοινωνικά ή πολιτικά ζητήματα, σε αυτό που συχνά περιγράφουμε ως τρόπο ζωής και που αποτελεί το ουσιαστικό περιεχόμενο της αρχιτεκτονικής.

Στην καλλιτεχνική σας πορεία υπήρξαν σημεία - σταθμοί που επηρέασαν την εξέλιξη του έργου σας;

Ίσως τα δύσκολα φοιτητικά μας χρόνια μας διαμόρφωσαν καθοριστικά σε σχέση με τη στάση μας απέναντι στην αρχιτεκτονική και όχι μόνον. Ο χρόνος που κυλάει και από την άλλη, η επαφή με συναδέλφους, φίλους και μαστόρους, σίγουρα επηρεάζουν την πορεία που χαράζει ένας αρχιτέκτονας.

τους σε ερευνητικό επίπεδο. Από την άλλη όμως πλευρά, όταν καλείται ένας αρχιτέκτονας να σχεδιάσει ένα σχολείο δε μπορεί παρά να "πειθαρχήσει" στο ισχύον εκπαιδευτικό σύστημα, είτε αυτό είναι το ελληνικό είτε είναι το αλβανικό, όπως στην περίπτωση του Αρσακείου των Τιράνων.

Διδάσκετε στη Σχολή του Ε.Μ.Π.; Ποια είναι η ευθύνη ενός δασκάλου σήμερα; Ακολουθείτε έναν συγκεκριμένο τρόπο διδασκαλίας;

Η ευθύνη ενός δασκάλου είναι μεγάλη, αφού έχεις απέναντί σου νέους ανθρώπους που μπήκαν στη Σχολή Αρχιτεκτόνων έπειτα από τεράστιες θυσίες και εξοντωτικές εξετάσεις. Ο δάσκαλος πρέπει να ανοίγει και όχι να κλείνει δρόμους. Με αυτή την έννοια κάθε μάθημα

(ιδίως η διδασκαλία της αρχιτεκτονικής σύνθεσης) είναι -ή πρέπει να είναι- κάθε φορά ένα καινούριο μάθημα, τόσο σε ό,τι αφορά στη θεματολογία και το περιεχόμενο του όσο και το ότι οι νέοι σπουδαστές συνδιαμορφώνουν με τη συμμετοχή τους το αποτέλεσμα της διδασκαλίας.

Για ποια αρχιτεκτονική πρότασή σας έχετε στενοχωρηθεί ιδιαίτερα που δεν έχει υλοποιηθεί;

Ίσως το Α΄ βραβείο για το Μουσείο Εθνικής Αντίστασης "Ηλέκτρα Αποστόλου" στο Ν. Ηράκλειο. Ήταν ένα κτίριο που θα θέλαμε να το δούμε να υλοποιείται. Δυστυχώς, όμως, πολλές φορές και ο τρόπος που υλοποιούνται τα -δημόσια κυρίως- κτίρια σε κάνουν να

8

Βιογραφικό

Ο Δημήτρης Ησαΐας γεννήθηκε στην Αθήνα το 1952 και σπούδασε αρχιτεκτονική στο Ε.Μ.Π. απ' όπου αποφοίτησε το 1976. Σήμερα, είναι Αναπληρωτής Καθηγητής του Τομέα Ι των Συνθέσεων στη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Ε.Μ.Π.

Ο Τάσος Παπαϊωάννου γεννήθηκε στην Αθήνα το 1953 και σπούδασε αρχιτεκτονική στο Ε.Μ.Π. απ' όπου αποφοίτησε το 1976. Σήμερα, είναι Καθηγητής του Τομέα Ι των Συνθέσεων στη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Ε.Μ.Π. Συνεργάζονται και διατηρούν αρχιτεκτονικό γραφείο από το 1979. Στο πλαίσιο αυτής της ομάδας, αλλά συνεργαζόμενοι και με άλλους αρχιτέκτονες, έχουν εκπονήσει πολλές αρχιτεκτονικές μελέτες δημοσίων και ιδιωτικών έργων. Από αυτά, πολλά παρουσιάζονται στην ελληνική και ξένη βιβλιογραφία. Έχουν συμμετάσχει σε σημαντικούς Πανελληνίους αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς με προτάσεις που έχουν αποδώσει μεγάλο αριθμό βραβείων. Οι συμμετοχές τους αυτές αποτελούν σημαντικό τμήμα της αρχιτεκτονικής τους δουλειάς, αλλά και πεδίο έρευνας και προβληματισμού. Έργα τους έχουν εκτεθεί σε εκθέσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό ενώ έχουν δημοσιεύσει σειρά άρθρων για θέματα αρχιτεκτονικής σε ελληνικά και ξένα βιβλία και περιοδικά.

9

Εικ. 8 Κατοικία στην Πεντέλη
Εικ. 9 Κατοικία στην Εκάλη

Βιτρίνες και προθήκες με πολλές υποδιαίρεσεις χώρων με συλλογές περιέργων και σπάνιων αντικειμένων τόσο από τον φυτικό και ζωικό κόσμο, όσο και από τον τεχνητό κόσμο του ανθρώπου. Υπήρξε αγαπημένη ασχολία των ευγενών του 17ου αιώνα.